سەروتار

لە پەراوێزی کولتوورەوە

گەشت و سەفەری نووسەرانیش وەک بەشێک لە بەرنامەی کارەکانی ئایندەمان

سەرنووسەر

* ئەگەر گەشت کردن و سەفەر بۆ خەڵکی ئاسایی نەریتێکی گرنگ و بە کەڵک بێ، ئەوە بۆ نووسەران و هونەرمەندان و داهێنەران بارتەقای خوێندنەوە گرنگە بۆیان، چونکە دەبێتە مایەی زیاتر دەوڵەمەندکردنی ئەزموون و تاقیمانەیان، هەروەها فراوانکردنی دنیابینی و قووڵ کردنەوەی بیرکردنەوە و تیژ و پاراوکردنی خەیاڵیان، ئەوە بێجگە لە نوێ کردنەوەی جموجووڵ و چالاکییان، بۆیە قەت سەفەرکردن بۆ نووسەران شتێکی لاوەکی و ڕواڵەتانە نەبووە و نییە، بۆ ئەوەی نووسەر بتوانێ پڕاوپڕی ژیان دەست لەملانەی زیندوویی ئەو ژیانە بێ و لەناو نووسینەکانیدا ڕەنگی پێ بداتەوە و ئاوەژووی بکاتەوە.

* جیاوازی لەنێوان ئەو نووسەرانەی کە لەناو میسالیاتی ناو کتێبان و خەون و خەیاڵاتدا دەژین، لەگەڵ ئەوانەی لەناو زیندوویی و قووڵیی ژیاندا دەژین و ئەزموون وەردەگرن زۆر زۆرە، ئەو جۆرە نووسەرانە حەتمەن کاریگەریشیان بەسەر دەوروبەری خۆیان و ژیان و کۆمەڵگاکەشیانەوە زۆرتر دەبێ، زیاتر لەو نووسەرانەی لەناو خەیاڵپڵاویدا نوقمن و پێیان وایە زۆریان کردووە و زۆریش کاریگەرییان بەسەر کۆمەڵگا و مرۆڤایەتییەوە هەبووە، ئەم قسەیە سەرگوروشتەی ئەو نووسەرە فەرەنسایییە بەناوبانگەمان بەبیر دەهێنێتەوە کە ناوی (جان تاهینو)بوو. ئەو نووسەرە لەسەرەتای ژیانیدا ئەرکی ئازادکردنی ئادەمیزاد و مرۆڤی گرتە ئەستۆی خۆیەوە، بەڵام کاتێ گەیشتە تەمەنی نەوەد و شەشساڵی و دوای ئەوەی لەماوەی تەمەنی خۆیدا نزیکەی (٢٠) کتێبی نووسی و بڵاوکردەوە، دواجار لە کۆتاییەکانی تەمەنی خۆیدا کەوتە سەر نووسینی دواکتێبی خۆی بەناوی (دەفتەرەکانی پیرە نووسەرێک) و لەو کتێبەیدا زۆر بە دڵتەنگی و بە حەسرەتەوە دانی بەوە داناوە کە نەیتوانیوە (تەنیا یەک کەسیش ئازاد) بکات! ئەوە لە کاتێکدایە کە لە سەرەتای نووسین و دەستپێکی ئەدەبیاتی خۆیدا وەک لەو کتێبەیدا دەیگێڕێتەوە، بەڵێنی بەخۆی داوە کە ماوەی دە ساڵ بۆ ئەو زۆرە و کەم نییە تاکو جیهان بگۆڕێ، بەڵام پاشان بۆی بەدەرکەوت دە ساڵ و بیست ساڵ و سی ساڵیش تێپەڕین، کەچی ئەو هەر نەیتوانیوە هیچ شتێک بگۆڕێت، بگرە دنیاش بەدەر لە ویست و خواست و دەسەڵاتی ئەو گۆڕانی بەخۆیەوە دیوە، لەوانەیە زۆرجاریش بەدژی ویست و خواست و ئیرادەی ئەویش گۆڕابێ و گوزەرابێ.

* ئەو نووسەرە لە پاش ئەو تەمەنە هەڵکشاوەی خۆی توانی دان بەوەدا بنێ کە لە زۆر حەقیقەتی ئەو جیهان و دنیا و ژیانە تێنەگەیشتبوو کەوا لە دەوروپشت و سەرزەمینی ئەودا دەگوزەرا و بەڕێوەدەچوو. لە ژیانی خۆیدا بیروڕایەکی ڕوون و کامڵ و پێگەییوی سەبارەت بە حەقیقەتی ژیان و دنیا پێکەوە نەنابوو، بۆیەش بە چاکی لە ژیان و جیهانی دەوروپشتی خۆی تێنەگەیشتبوو. هۆی سەرەکی ئەمەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە نەیتوانیوە کاتێکی پێویست بۆ تێگەیشتن و بینینی جیهان و ژیان تەرخان بکات.. ئەو تەنیا بە خەون و خەیاڵ بیری لە گۆڕینی ژیان کردووەتەوە، تەنیا سەرچاوەیەک بۆ گۆڕینی ئەم دنیایە خەونەکانی خۆی بووە، ئەمە دانپێدانانێکی گرنگ و جەوهەرییە نووسەریک لەو تەمەنەدا و لە قۆناغی دوا دوایی ژیانیدا بەو قەناعەتە گەیشتبێ.

* لەسەرەتای ژیانی نووسینی هەر نووسەرێک خەونەکان هەن.. پرۆژەی مەزن و وشەی گەورە و بریقەداری زۆر هەن، بەڵام کەم ئەزموونییش هەیە. لەسەرەتاوە نووسەر خەون دەبینێ زیاتر لەوەی بژی و مومارەسەی ژیان بکات، بە دروشم و دروشمکارییەوە دەنووسێ، پتر لەوەی بە خودی ژیانەوە بنووسێ، ئەوەشی لەبیر دەچێ کە یەکەم مەرجی نووسینی قووڵ و داهێنەرانەو پڕ لە ژیان و زیندوویی، تەنیا ئەوەیە وەک نووسەرێک پڕ بە پڕی قووڵی و نهێنییەکانی ژیان بژیێ، بە قووڵی زۆر بەقووڵی بچێتە ناو قووڵایی ژیان و هەست بە گەرماییەکەی بکات و بژیێت و ژیانی بباتە سەر، بۆیەشە ئەوەی کە هێزوپێز دەداتە نووسین و نەمری دەکات تەنیا قووڵی و ئەزموونەکانی ژیان خۆیەتی.

* هەموو نووسەرێک خەون بە گۆڕینی دنیاوە دەبینێ، بەڵام ئەوەی لە زۆربەی جارەکاندا ڕوودەدات ئەوەیە کە خۆی دەگۆڕێ و دەبینێ ئەوەی گۆڕاوە تەنیا هەر خۆی بووە. لەلای نووسەر لە سەرەتای دەست پێکردنی نووسینەوە ئاوات و خەونی گەورە هەیە، بۆیە بەڵێنی گەورە دەدات، لەوکاتەدا ڕاستگۆیی و خۆشەویستی زۆر لە نێوان خۆی و نووسینەکانیدا هەیە، بۆیە کاتێ یەکەم کتێبی خۆی دەخاتە بازاڕەوە و خۆی لەبەردەمی خوێنەرانیدا دەبینێتەوە لەپڕ وا دەزانێ هەموو چاوەکان تەماشای ئەو دەکەن، وەک بڵێی لە ژوورێکی ئاوێنەبەندا بێ و لە هەموو چرکەساتێکدا بەدەیان تیشکدانەوەی وێنەکەی ئەویان لێبکەوێتەوە و بە بەردەوامی عەکسی بکەنەوە، یان وا هەست دەکات هەندێ لە وێنەکانی جوانتر لە حەقیقەتی خۆی نمایشی دەکەن و چاوی ئەو خەڵکە فریو دەدەن و ڕەونەقدارتر لەپێش چاویان بەرجەستە دەبێ.

* ئەمانە وەهمەکانی نووسەرن لە سەرەتای ژیانی تایبەتی نووسینی خۆیدا، بۆیەش ئەوەندە ئەسیری ئەو وەهمەیە، وادەزانێ کاریگەرییەکی ئەفسوونگەرانە بەسەر خوێنەرانەوە جێ دەهێڵێ، لەکاتێکدا ئەوە فڕینە بەسەر واقیعدا، یان بە هەڵە خوێندنەوەی واقیع و هاوکێشەکانیەتی، ئەو نووسەرانەی خەیاڵ و خەونەکانیان تێکەڵ بە واقیع دەکەنەوە پێم وانییە تووشی واهیمەی لەوجۆرە بێن. لێرەوە بە پێویستی دەزانین داوودەزگا کولتوورییەکان بۆ بەرنامەی لەمەولایان سەفەر و گەشت کردنی نووسەرانیش بکەنە بەشێک لە کاروبەرنامە و پرۆژەکانی داهاتوویان، بەڵام ئەوەش بە دەردومەرەی شتەکانی دیکە نەبرێ، بزانن کێ هەڵدەبژێرن و بۆ کوێیان دەنێرن و ئەنجامەکانی چۆن دەشکێتەوە!